

ENCYKLOPEDIA Powszechna.

LISTA WSPÓŁPRACOWNIKÓW

którzy dotychczas przyjęli udział w tém dziele.

Adamowicz Adam Dr.
 Alexandrowicz Jersy.
 Ancezy Władysław Ludwik.
 Bański Michał. †
 Baranicki Adryjan.
 Baranowski Jan.
 Barącz Sadoł, Ksiądz.
 Bartoszewicz Adam.
 Bartoszewicz Julian.
 Belza Józef.
 Bentkowski Władysław.
 Berdau Felix.
 Berkiewicz Leopold.
 Bernhardt Henryk Dr.
 Beyer Karol.
 Biernacki Cezary.
 Bieleckiński A.
 Biliński Józef.
 Błaszczyński Julian.
 Budziński Stanisław.
 Bujnicki Kazimierz.
 Chodźski Adam.
 Chodźko Ignacy. †
 Cichocki Teofil.
 Cohn A. F.
 Cybulski Wojciech Dr. filoz.
 Czerwikski Floryjan.
 Dawid Wincenty.
 Dembowski Teodor.
 Dominiński Ludwik.
 Duchiniński H.
 Dudrewicz Władysław.
 Dutkiewicz Walenty.
 Estreicher Karol.
 Feliniński Ewa. †
 Fisz Zenon.
 Flatau Henryk.
 Funkenstein Antoni.
 Gawurcki Zygmunt.
 Gebauer Jan.
 Gliżczyński Adam Dr.
 Göhtling Karol Ferd. Dr.
 Goldman Leon.
 Gryniet Józef.
 Grzybowski Adam.
 Gregorowicz Jan Kanty.
 Grochowski Wojciech.
 Hertz.
 Hiler Józef.
 Hoyer A. Dr.
 Hubert Leopold.
 Huczyński W.
 Jachowicki Grzegorz. †
 Jarochoński Kazimierz.
 Jasiński Jan.
 Jenke Ludwik.
 Jocher Adam. †
 Jurkiewicz Karol.
 Kaczkowski Karol Dr.
 Kaczkowski Zygmunt.
 Kalinka Kazimierz.
 Kaszewski Kazimierz.
 Kirkor Adam.

Kolberg Oskar.
 Kondratowicz Ludwik. †
 Konopucki Szymon.
 Korotyński Wincenty.
 Korzeniowski Józef. †
 Korzeniowski Hipolit Dr.
 Kowalewski Józef.
 Krajewski Rafał.
 Kraszewski Józef Ignacy.
 Kraszewski Kajetan.
 Kremer Józef.
 Krupiński F. ksiądz.
 Kuczyński Alojzy.
 Kuczyński Stefan Dr.
 Kusiński Adolf. †
 Kulera Jan Dr.
 Lungowski Marcelli Dr.
 Lwizel Joachim. †
 Lesser Alexander.
 Leweston Fr. Henryk.
 Lieder Jan.
 Lilpop Karol.
 Lipnicki A., Ksiądz.
 Łabęcki Hieronim. †
 Łepkowski Józef.
 Maciejowski K.
 Maciejowski Franciszek.
 Majer Józef Dr.
 Malinowski Fran. Xaw.,
 Mały J.
 Marcinkowski Antoni.
 Masalski Tomasz.
 Maczynski Józef.
 Miecznikowski Aleksander.
 Mieczyski Adam.
 Mieczyski.
 Mikulski F.
 Morawski Szczepny.
 Morzycki Antoni.
 Mossbach August.
 Nauke Nukowski Adolf.
 Neufeldt Danjel.
 Neugebauer Ludwik Dr.
 Nowakowski Edward.
 Nowakowski Ferdynand.
 Nowiński St.
 Otto Leopold.
 Pankiewicz Jan.
 Papłowski Jan.
 Paprocki Emeryk.
 Parreti Antoni.
 Pawłowski Aleksander.
 Perkowski Piotr.
 Perwolf Józef.
 Pęczarski Nohodem.
 Pietrusiński Ludwik. †
 Pindewski Szymon. †
 Pawariski Jan Felix. †
 Plebanski J. K. Dr.
 Pohlens Edward. †
 Potajski Alexan. †
 Porajski Seweryn.

Pracki Józef.
 Prackowski Adam.
 Prokopowicz Wincenty.
 Przytowski W. Ksiądz.
 Przyborowski Józef.
 Przytowski Alexander Dr.
 Przytowski Stanisław.
 Puchowicz Alfons.
 Rakowski Xawery Dr.
 Rogalewicz Antoni.
 Rogalski Leon.
 Rogiński Kazimierz.
 Rosen Matyja. †
 Roth wand.
 Rzeźniowski Leon.
 Rzewowski Paweł, Biskup.
 Sawinicz Jan.
 Seifman Piotr.
 Serwatowski Walerjan, Ksiądz.
 Skimborowicz Hipolit.
 Skłodowski Władysław.
 Skobel Fryderyk Dr.
 Skupiewski Julian.
 Stanczanowski Jan Chryzostom.
 Siniowski Wincenty.
 Sobieszczański Fran. Mazyń.
 Sokolowski Leon Dr.
 Stadnicki A.
 Strauch F.
 Stypulowski T.
 Suchacki Henryk.
 Syrański Szymon.
 Szaniawski Józef.
 Szokalski Wiktor Dr.
 Szulc Wacław, Ksiądz.
 Szye Jonchim.
 Szymonowski Michał.
 Szymonowski Xawery.
 Szyzko Bohusz Michał.
 Taczanowski Władysław.
 Trzciński Władysław.
 Turcki Jan Kanty.
 Urbanowski Wojciech Dr.
 Walecki Antoni.
 Wedemann Teodor.
 Wężyk Franciszek. †
 Widman Karol.
 Wiślicki Ad.
 Wisniewski Michał.
 Wiśniewski Ada.
 Wójcicki Ksawery Władysław.
 Woliński Adolf.
 Woliński Ludwik.
 Wrotnowski Antoni.
 Wrzesniewski Wincenty. †
 Wrzesniewski August.
 Wydrzyński Klemens. †
 Wyrykowski Dr.
 Wyszynski Józef, Ksiądz.
 Zielinski Gustaw. †
 Zielinski Wiktor.
 Zochowski Feliks.

A 107
ENCYKLOPEDIA
POWSZECHNA.

TOM DWUDZIESTY TRZECI.

Saski błękit.—Starowiercy

Homo sum, humani nil a me alienum esse puto.

TERENCYJUSZ

Człowiekiem jestem, a wszystko cokolwiek ludzkość
obchodzi, nie powinno mi być obojętném.

WARSZAWA.

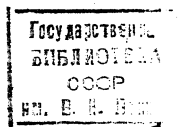
Nakład, druk i własność S. Orgelbranda, Księgarza i Typografa.

1866.

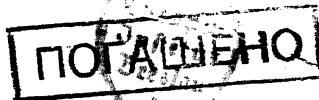
Wolno drukować z warunkiem złożenia w Komitecie Cenzury,
po wydrukowaniu, prawem przepisanej liczby egzemplarzy.

w Warszawie dnia 22 Sierpnia (3 Września) 1866 r.

Cenzor, J. A. Rogalski.

4 14510-18

1938 K 2431

S.

Saski dom. Jest bez zaprzeczenia jednym z najdawniejszych i najznakomitszych domów w Europie. Odnacza się między innemi zarówno świętością pochodzenia, jako i wysokiem przeznaczeniem, tudzież wielkimi czyni rozmaitych jego członków. Nie ulega wątpliwości, że pochodzi od Wittekinda, wodza Saxonów, który przeszło 30 lat opierał się potędze Karlomana, aż wreszcie uległ mu, zachowując tytuł księcia, i bardzo rozległe posiadłości, których zaledwie słabą częścią jest dzisiejsze królestwo Saskie. Dom ten dał Niemcom pięciu cesarzów, między innemi Ottona Wielkiego w 962 r., Henryka świętego w 1002, i dwóch królów Polscy. Historia jego jest historią Niemiec: książęta tego domu biorą zawsze udział w najważniejszych zdarzeniach, a nawet często je wywołują i niemi kierują. Widzimy że od pierwszej już połowy V wieku, książęta saxonscy przybierają godność elektorów, że się wdają w wojnę z Hussytami, że łączą wojska swoje z wojskami cesarstwa i Czechów katolickich, że wspólnie ulegają wszelkim następstwom tej długiej i krwawej walki, to zwyciężcy to zwyciężeni, a broń składają dopiero po całkowitem wytopieniu tych dzikich i nieposkromionych sekciarzy. Wkrótce potem, bo jeszcze przed końcem tego samego stulecia, widzimy ich przeciwnie protektorami Lutra, zachęcającemi go i wspierającemi przeciw prześladowcom, widzimy że z żarliwością raczej polityczną niż religijną, przyjmują zasady reformacyi i rozkrzewiają je w krajach swoich, zkad rozlały się po całych Niemczech, tak iż rzec można, że nadewszystko wsparciu i usiłowaniom nieustannym książąt domu saskiego, reformacyja winna swój postęp i potęgę; dla tego do elektorów sasy niejednokrotnie obierani byli naczelnikami lig protestanckich w Niemczech. Elektor Fryderyk saski założył uniwersytet w Wittemberdze, i Lutra mianował w nim professorem, bo lubił go i pochwalał jego naukę; następca jego Jan Wytrwały, udał się do Augsburga dla przedstawienia Karolowi V wyznania wiary ewangelickiej, które odtąd nazwano *wyznaniem Augsburskiem*, a syn Jana Wytrwałego, Jan Fryderyk Wspaniałomyślny, elektor po ojcu, dozwolił ogłosić się naczelnikiem ligi smalkaldzkiej, i nie uląkł się walki z potężnym cesarzem. Wiadomo ile go kosztowało to zuchwałe przedsięwzięcie. Zwyciężony i wzięty w niewolę, ocalał swe życie i swobodę, jedynie poświęceniem elektorskiej godności swojej i zwierchnictwa nad kra-